

Elżbieta Wierzbicka

Kronika muzealna 1988

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 17, 353-365

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELŻBIETA WIERZBICKA

KRONIKA MUZEALNA 1988

MUZEUM NARODOWE W KIELCACH

Rok ten upłynął pod znakiem obchodów 80. rocznicy powstania muzeum, a także stabilizowania się sytuacji placówki po dość gorącym okresie lat 1986—1987. Ustały częste wówczas kontrole, które zakłócały normalny tok pracy, i można było podjąć zwykłą działalność wystawienniczą, oświatową i naukową oraz przygotować się do rocznicowych obchodów.

Niewątpliwie jednym z najważniejszych wydarzeń minionego roku było oddanie do użytku po generalnym remoncie południowego skrzydła pałacu i jednopiętrowego budynku z lat 30. znajdującego się na terenie północnego dziedzińca pałacu.

W 1988 roku znacznie zmniejszyła się ilość zakupionych muzealiów.

I. ZMIANY KADROWE

W 1988 roku powołano nowy skład dyrekcji muzeum. 1 czerwca po prawie rocznym wakacji stanowisko dyrektora objął historyk dr Krzysztof Urbański, od 1977 roku zastępca dyrektora do spraw naukowych w tutejszym muzeum, a w latach 1986—1988 Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kielcach. Obsadzono również stanowiska dwóch wicedyrektorów. 15 lutego zastępcą dyrektora do spraw naukowych mianowano mgr Barbarę Modrzejewską, historyka sztuki, pracownika muzeum od 1954 roku i przez wiele lat kierownika Działu Sztuki, następnie Działu Malarstwa i Rzeźby. 1 września rozpoczął pracę jako zastępca dyrektora ds. administracyjnych Jerzy Jaroński. 10 czerwca odszedł natomiast pełniący tę funkcję mgr inż. Marek Wójcik, od 15 grudnia 1987 r. także p.o. dyrektora muzeum.

Ponadto pracę rozpoczęli — mgr Czesław

Łagowski jako kurator muzealny i inż. Jan Nowak — adiunkt w Dziale Konserwatorsko-Budowlanym, a także pomocnice muzealne: Beata Bielecka, Renata Cieślik, Małgorzata Rysińska, Iwona Walaszczyk, Kazimiera Zielińska i Magdalena Janus, która już w tym samym roku zrezygnowała z pracy. W 1988 roku zatrudniono również rzemieślników: Mirosława Gila i Wiesława Olejarczyka, a w sezonach grzewczych palacza Jacka Tomunia.

Oprócz inż. Marka Wójcika z muzeum odszedł inż. Jan Rączkiewicz oraz pomocnice muzealne: Marianna Górniak, Stanisława Jabłońska, Barbara Lepsza, i stolarz Michał Kaczowski.

W dniu 31 grudnia 1988 roku muzeum zatrudniało 128 pracowników, z których 111 pracowało na pełnych etatach.

II. OBCHODY JUBILEUSZOWE I ROCZNICOWE

W tym roku zbiegły się dwa muzealne jubileusze: 80-lecie powstania kieleckiego muzeum i 30-lecie utworzenia Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku — od 1 stycznia 1976 r. oddziału naszego muzeum.

Główne uroczystości związane z obchodami 80-lecia muzeum odbyły się 10 października, w dwa dni po 80. rocznicy dokonania pierwszego wpisu do księgi inwentarzowej muzeum

kieleckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Muzeum to stanowiło załączek obecnego Muzeum Narodowego w Kielcach. Tego dnia w Sieni Górnej pałacu kieleckiego spotkali się pracownicy i dyrekcja muzeum z przedstawicielami władz, instytucji kulturalnych i organizacji. Wręczono szereg odznaczeń i nagród. Następnie zebrani przeszli do skrzydła południowego, świeżo odremontowanego

Ryc. 1. Uroczystości jubileuszowe 80-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach w dniu 10 października 1988 r., Sienń Górna pałacu

Ryc. 2. Uroczystości jubileuszowe 80-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach w dniu 10 października 1988 r., moment przed wejściem do skrzydła południowego. Dyrektor EXBUD-u — firmy, która prowadziła remont skrzydła — wręcza symboliczny klucz do tego obiektu dyrektorowi muzeum

Ryc. 3. Uroczystości jubileuszowe 80-lecia Muzeum Narodowego w Kielcach w dniu 10 października 1988 r. Otwarcie wystawy *Nabytki Muzeum Narodowego w Kielcach z lat 1984—1988* w salach przy pl. Partyzantów. Sala pierwsza z prezentacją dziejów muzeum

Ryc. 4. Uroczystości jubileuszowe 30-lecia Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku w dniu 24 października 1988 r. Odświeżenie tablicy pamiątkowej ufundowanej przez Ignacego Mosia

przez kieleckie przedsiębiorstwo EXBUD. Przed wejściem przedstawiciel przedsiębiorstwa wręczył dyrektorowi muzeum symboliczny klucz z okolicznościowym napisem. Dalszy ciąg uroczystości odbył się we wnętrzach nowo oddanego skrzydła, gdzie goście zwiedzili pomieszczenia przeznaczone na pracownię i magazyny działów artystycznych oraz wzięli udział w przyjęciu przygotowanym przez wykonawcę remontu. Potem w budynkach muzealnych przy pl. Partyzantów otwarto dwie wystawy: *Nabytki Muzeum Narodowego w Kielcach z lat 1984—1988* i *Malarstwo Marianny*

Wiśnios, a także pokaz *Z tradycji Wojska Polskiego w medalierstwie*. Ekspozowane na nim obiekty pochodziły ze zbiorów Tadeusza Rola-ka. W godzinach popołudniowych w pałacu odbył się koncert kameralny.

W związku z obchodami jubileuszu ukazało się kilka druków okolicznościowych, a mianowicie: zaproszenie na uroczystość wraz z wkładką informującą o historii skrzydła południowego i kopertą z nadrukiem (znak jubileuszowy projektu Bohdana Furnala), podziękowania dla osób i instytucji współpracujących z muzeum, składana ulotka zawierająca historię muzeum

z kalendarium najważniejszych wydarzeń oraz wykazem najciekawszych wystaw czasowych. Wydrukowano również plakat, którego motyw centralny — pałac kielecki dryfujący na korabiu po niespokojnym morzu — odczytano jako aluzję do ówczesnych trudności naszego muzeum. Autor projektu Waldemar Oleszczak przedstawieniem tym nawiązał także do herbu (Korab) fundatora pałacu biskupa Jakuba Zadzikę. Plakat informował o jubileuszu i reklamował wyżej wspomniane wystawy.

Dnia 24 października obchodzono natomiast 30-lecie utworzenia muzeum poświęconego życiu i twórczości Henryka Sienkiewicza w pałacyku w Oblęgorku. W tym dniu odbyła się sesja popularnonaukowa, w której uczestniczyła m.in. wnuczka pisarza Maria Kornilowiczówna, która mówiła o tradycjach rodzinnych Sienkiewiczów¹. W parku oblęgorskim odsłonięto tablicę pamiątkową ufundowaną przez Ignacego Mosia. Fundator, obecny zresztą na uroczystościach, jest znanym kolekcjonerem pamiątek po słynnych twórcach, m.in. po Sienkiewiczu, i ofiarodawcą zbiorów do Muzeum Literatury im. Henryka Sienkiewicza

w Poznaniu. Podczas obchodów wyświetlono po raz pierwszy dla szerszej publiczności pokaz multiwizyjny prezentujący osobę Sienkiewicza na tle epoki i historię muzeum w Oblęgorku. Pokaz ten wykonała według scenariusza Janusza Kuczyńskiego czeska firma Art Centrum z Pragi.

W związku z jubileuszem wykonano według projektów B. Furnala ekslibris i okolicznościowy stempel. W Mennicy Państwowej w Warszawie wybito pamiątkowy medal, projektu Barbary Wątróbskiej-Wdowiarskiej, z tombaku i tombaku srebrzonego.

Uroczyscie obchodzona była również 70. rocznica odzyskania niepodległości. 11 listopada członkowie muzealnej organizacji NSZZ „Solidarność” i inni pracownicy muzeum zgromadzili się o godz. 12 w loggii frontowej pałacu kieleckiego przed tablicą upamiętniającą pobyt Józefa Piłsudskiego w pałacu w 1914 roku². Zebrani złożyli pod nią kwiaty i minutą ciszy uczcili pamięć Wielkiego Dnia. W związku z tą rocznicą muzeum zorganizowało wystawę *Szlakiem I Brygady* i sesję naukową na ten sam temat (16 listopada).

III. UPOWSZECHNIANIE KULTURY I SZTUKI

1. WYSTAWIENICTWO

Czynne były nadal wystawy stałe: w korytarzu głównym pałacu — ekspozycja wnętrz zabytkowych z XVII i XVIII wieku oraz galeria malarstwa polskiego do 1939 roku; w budynkach przy placu Partyzantów wystawy — *Broń w zbiorach Muzeum Narodowego w Kielcach*, *Przyroda regionu świętokrzyskiego* oraz do połowy roku *Współczesne malarstwo polskie* — kontynuacja ekspozycji w pałacu galerii malarstwa.

Zorganizowano szereg wystaw czasowych: 7 w budynkach muzeum przy pl. Partyzantów, 2 w innych muzeach; przyjęto też 2 wystawy obce.

Łącznie muzeum odwiedziło 58 467 osób, w tym blisko 44 000 pałac, a wystawy przy pl. Partyzantów — 11 000. Pozostała ilość zwiedzających to uczestnicy lekcji muzealnych i wykładów. Muzeum odwiedzała głównie młodzież w zorganizowanych grupach (36 000). Natomiast frekwencja na wystawach czasowych ekspozycyjnych poza muzeum wyniosła blisko 10 000 osób.

Wystawy czasowe

Malarstwo Eugeniusza Brożka (11 marca—11 kwietnia)

Była to prezentacja 45 nowszych prac tego nieprofesjonalnego twórcy. Prace wcześniejsze pokazano już na wystawie zorganizowanej na

¹ Inne wystąpienia: Maria Bokszczanin *O listach Henryka Sienkiewicza*, Zdzisław Ratajek *Związki pisarza z regionem kieleckim*, Lidia Putowska *Album Michala Greima w zbiorach oblęgorskiego muzeum*.

² Tablicę wmurowano w 1936 r. W czasie okupacji hitlerowskiej została przysłonięta przez tablicę upamiętniającą pobyt Hitlera w Kielcach, a po jej zdjęciu w czerwcu 1945 r. zamurowana. Ponowne odsłonięcie nastąpiło w 1984 r.

przełomie 1982 i 1983 roku. Scenariusz wystawy opracowała Barbara Erber. Wystawie towarzyszył afisz z wykazem eksponowanych obrazów. Autorem aranżacji plastycznej zarówno tej, jak i pozostałych — z dwoma wyjątkami — wystaw był plastyk muzealny Grzegorz Knap.

Zbiór mineralogiczno-geologiczny Jana Czarnockiego i Jana Samsonowicza (26 kwietnia — 1 lipca)

Pokazano młodzieńczy zbiór dwóch wybitnych później geologów, przekazany przez nich w 1908 roku organizującemu się właśnie wtedy muzeum kieleckiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Kolekcja składa się ze 144 skał charakterystycznych dla stratygrafii geologicznej Gór Świętokrzyskich oraz z tzw. materiałów użytecznych, np. gipsu, marmuru itp. Scenariusz wystawy opracowała Eugenia Fijałkowska.

Bożenna Biskupska. Malarstwo — Rzeźba (8 lipca — 20 sierpnia)

Wystawiono 17 obrazów i 12 rzeźb znanej artystki współczesnej w jej własnej aranżacji. Wystawę tę eksponowano już, ale w nieco innym zestawieniu prac, w Warszawie, Opolu i Zielonej Górze. Komisarzem pokazu była Elżbieta Jeżewska (omówienie wystawy na s. 366). Wystawie towarzyszył katalog, atrakcyjnie wydany przez Stołeczne Biuro Wystaw Artystycznych, oraz afisz ramowy naszego muzeum z informacją o tej ekspozycji.

Malarstwo Marianny Wiśnios (22 września — 30 listopada)

Była to już druga wystawa prac tej malarki ludowej zorganizowana przez Muzeum Narodowe w Kielcach (pierwsza w 1976 r.). Przedstawiono na niej 95 obrazów zarówno o tematyce religijnej, jak i świeckiej, powstałych w ciągu całego okresu twórczości Marianny Wiśnios. Kierująca Działem Etnografii Barbara Erber opracowała scenariusz wystawy i katalog. Omówienie wystawy na s. 371

Nabytki Muzeum Narodowego w Kielcach z lat 1984—1988 (10 października — 24 stycznia 1989 r.)

Wystawa była trzecim tego typu pokazem

organizowanym z okazji muzealnych jubileuszy. Tym razem wyeksponowano blisko 600 najcenniejszych zabytków, które powiększyły zbiory muzeum w ciągu ostatnich pięciu lat. Ze względu na jubileuszowy charakter wystawy sięgnięto także i po starsze materiały ilustrujące historię muzeum oraz prezentujące postać jego pierwszego kustosa Tadeusza Szymona Włoszka. Scenariusz wystawy opracował Jan Głowska. Towarzyszyła jej okolicznościowa ulotka. Omówienie wystawy na s. 373.

Szlakiem I Brygady. Pamiątki, symbole, tradycje (16 listopada — 15 lutego 1989)

Wystawa związana z obchodami 70. rocznicy odzyskania niepodległości. Scenariusz opracowali: Lidia Michalska-Bracha i Tadeusz Kosiński. Łącznie wystawiono 269 eksponatów pochodzących głównie ze zbiorów własnych, ale też i obiekty wypożyczone od osób prywatnych oraz z innych muzeów i z archiwów. Uwagę zwracało 11 fotogramów przygotowanych w 1934 roku na wielką wystawę historyczną zorganizowaną w Kielcach z okazji 20. rocznicy wkroczenia do miasta 1 Kompanii Kadrowej. Fotogramy pozostały w muzeum, negatywy zaś, przechowywane wówczas w Wojskowym Biurze Historycznym w Warszawie, uległy zniszczeniu w czasie wojny.

Eksponowana w dwóch salach wystawa składała się z dwu części prezentujących różną tematykę. Pierwszą tworzyły obiekty związane z wydarzeniami 1914 roku i okresem I wojny światowej; druga — muzealia dokumentujące organizowane w dwudziestolecu międzywojennym obchody rocznicowe i inicjatywy upamiętniające działalność Piłsudskiego oraz dzieje Legionów.

W związku z wystawą muzeum wydało afisz-ulotkę projektu Bohdana Furnala. Wystawa wzbudziła największe zainteresowanie spośród wszystkich pokazów zorganizowanych przez muzeum w tym roku. Recenzja wystawy s. 381.

Ruch robotniczy na Kielecczyźnie 1918—1948 (16 grudnia — 20 stycznia 1989)

Był to pokaz muzealiów pochodzących głównie ze zbiorów własnych muzeum, w opracowaniu Krzysztofa Urbańskiego. Oprawę plastycz-

ną oraz projekt plakatu wykonał art. plast. Zbigniew Kurkowski. Wystawie towarzyszyła ulotka, w której autor scenariusza naszkicował historię tytułowego problemu, ilustrując ją kilkoma fotografiami.

Wystawy sprowadzone z zagranicy
Muzeum gościło dwie wystawy spoza kraju zorganizowane przez ośrodki stałe z nim współpracujące.

*Minerały ze zbiorów Muzeum Przyrody w Karl-Marx-Stadt** (21 lipca — 26 października)

Pokazano 74 minerały obrazujące proces mineralizacji skał krystalicznych, w tym kamienie półszlachetne (agaty, turmaliny, skały srebronośne z rejonu Annaberg, marmury i trawertyny z okolic Karl-Marx-Stadt). Wymienione minerały nie występują na terenie Kielecczyny. Wystawie towarzyszył plakat wydany przez stronę niemiecką.

Grafiki ze zbiorów Muzeum Sztuki w Winnicy (6 maja — 15 lipca)

Wyeksponowano 134 grafiki i akwarele powstałe od XVIII wieku do czasów współczesnych. Były to prace artystów rosyjskich, polskich i twórców zachodnioeuropejskich oraz artystów anonimowych. Z poloniców na wystawie znalazły się m.in. grafiki i akwarele Daniela Chodowieckiego, Jana Piotra Norblina, Tadeusza Ajdukiewicza, Juliusza Kossaka.

Ponadto przez cały styczeń 1988 roku można było zwiedzać trzecią wystawę zagraniczną — *Karl Schmidt-Rottluff — Malarstwo i grafika*.

Wystawy dla zagranicy

Polska grafika około 1900 roku (22 lipca — 12 grudnia)

Wystawę przygotowano dla Muzeum Krajoznawczego w Winnicy. Zaprezentowano 33 grafiki ze zbiorów naszego muzeum autorstwa m.in. Mehoffera, Pankiewicza, Weissa i Wyczółkowskiego. Kierująca Gabinetem Rycin

Wiesława Ozdoba-Kosierkiewicz przygotowała folder-katalog przełożony na język rosyjski i wydany w formie 8-stronicowej składanki ilustrowanej paroma reprodukcjami eksponowanych prac.

Wystawy dla muzeów w kraju
Szkoło artystyczne od Empiru do Art Déco ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach

Wystawę według scenariusza Anny Kwaśnik-Gliwińskiej eksponowano na przełomie 1987 i 1988 roku w Muzeum Okręgowym w Sandomierzu, a następnie od 22 marca do 15 września w Muzeum Rzemiosł Drzewnych w Środzie Śląskiej. Wystawie w Sandomierzu towarzyszył katalog opracowany przez autorkę scenariusza oraz afisz. Muzeum w Środzie wydało zaś plakat projektu B. Furnala.

Pokaz ten był już zasygnalizowany w *Kronice muzealnej 1987* oraz szczegółowo omówiony, zob. s. 347.

W sumie muzeum eksponowało aż 10 wystaw czasowych. Tak znaczna ich liczba była m.in. przyczyną spadku frekwencji w muzeum przy pl. Partyzantów (częste zamykanie sal na czas montażu kolejnych wystaw) z blisko 18 000 osób w roku 1987 do 11 000.

2. DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWA

Pracownicy muzeum przygotowali i prowadzili następujące imprezy oświatowe:

- 9 wykładów i odczytów, frekwencja 450 osób;
- 4 spotkania na wystawach ze studentami kieleckiej WSP;
- 69 lekcji szkolnych na wystawach dla blisko 2000 uczniów;
- 13 lekcji w szkołach podstawowych i średnich;
- 28 pokazów filmów oświatowych, które obejrzało ok. 1500 osób;
- jedną audycję radiową poświęconą historii pałacu i 5 innych o sztuce i historii, w tym o pamiątkach legionowych w muzeach Kielecczyny, dziejach I Brygady Legionów Polskich itp.

Ponadto odbyło się 12 koncertów kameral-

* Obecnie Chemnitz. W *Kronice* stosuje się nazwy wg stanu z 1988 r.

nych, których wysłuchało blisko 1000 melomanów. W porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszyła się ilość spotkań ze studentami.

W 1988 roku we wnętrzach i otoczeniu pałacu kieleckiego nakręcono dwa filmy:

— *Goście pałacu kieleckiego* — 27-minutowa popularna prezentacja dziejów pałacu. Film zrealizowany dla potrzeb TV według scenariusza i w reżyserii Macieja Łukowskiego, konsultowany przez pracowników naszego muzeum Annę Kwaśnik-Gliwińską i Janusza Kuczyńskiego. Emitowany w programie I telewizji 6 sierpnia 1989 roku.

— *Powrót do świetności* — 35-minutowy film nakręcony przez Józefa Wierzbę z TV Kielce na zlecenie PP. Pracownicy Konserwacji Zabytków Oddział w Kielcach. Tematem filmu są dzieje pałacu kieleckiego i historia prac konserwatorskich przeprowadzanych w tym obiekcie.

3. WYDAWNICTWA

Przewodniki

— *Pałac w Kielcach* — praca zbiorowa zawierająca trzy opracowania: Janusza Kuczyńskiego *Pałac — twórcy, styl, dzieje*, Anny Kwaśnik-Gliwińskiej *Wnętrza zabytkowe z XVII i XVIII wieku* i Elżbiety Jeżewskiej *Galeria Malarstwa Polskiego*. Wydawnictwo bogato ilustrowane czarno-białymi fotografiami. Objętość 3,5 arkusza wydawniczego, nakład 10 000 egz., druk Drukarnia Narodowa w Krakowie.

— *Muzeum Walk Partyzanckich na Kielecczyźnie im. Mieczysława Moczara w Józwiłowie* — drugie nieco zmienione wydanie przewodnika opracowanego przez Krzysztofa Urbańskiego. Dodano informację o patronie muzeum i zmieniono okładkę, którą zaprojektował Waldemar Oleszczak. Wydawnictwo ukazało się z poślizgiem w 1989 r. Obj. 1,8 aw., nakł. 5000 egz., druk RSW Prasa-Książka-Ruch Kielce (dalej RSW).

Katalogi

— *Polskaja grafika około 1900 goda*, katalog wystawy zorganizowanej dla Muzeum Sztuki w Winnicy, opracowany przez kierującą Gabinetem Rycin Wiesławę Ozdobę-Kosierkiewicz.

Tekst w języku rosyjskim. Obj. 0,4 aw., nakł. 500 egz., druk w Kieleckich Zakładach Graficznych (dalej KZG).

— *Malarstwo Marianny Wiśnios. Katalog wystawy*, druk bibliofilski przygotowany przez Barbarę Erber; układ graficzny autorstwa Czesława Erbera. Został wydany na papierze pakowym, co stanowi nawiązanie do materiału używanego przez malarkę, a zawarto w nim: omówienie twórczości, katalog prac, fragment wypowiedzi Marianny Wiśnios o sobie, kalendarium udziału w wystawach i wkładkę z czarno-białymi reprodukcjami. Na efekcie edytorskim zaważyły ujemnie niedostatki poligraficzne. Obj. 3,3 aw., nakł. 1000 egz., druk RSW.

Foldery

— *80 lat Muzeum Narodowego w Kielcach*, ulotka okolicznościowa. Krótki zarys historii muzeum opracowała Barbara Modrzejewska, kalendarium zestawili Jan Główką, projekt graficzny autorstwa Bohdana Furnala. Ulotkę ilustrują fotografie dyrektorów muzeum i rysunki kolejnych jego siedzib oraz fotomontaż wybranych archiwaliów ze zbiorów Działu Historii — dotyczących dziejów muzeum. Obj. 0,9 aw., nakł. 1000 egz., druk RSW.

— *Szlakiem I Brygady*, afisz-ulotka związana z wystawą o tym samym tytule, opracowanie graficzne — Bohdan Furnal. Stronę tytułową wypełnia reprodukcja znanego obrazu Stanisława Kaczora-Batowskiego *Wejście strzelców do Kielc w sierpniu 1914 roku*. Na odwrocie fotomontaż reprodukcji wybranych obiektów prezentowanych na wystawie i kieleckiego pomnika legionistów, tzw. Czwórki, oraz teksty dwu wierszy legionowych. Obj. 0,81 aw., nakł. 1800 egz., druk KZG.

— *Ruch robotniczy na Kielecczyźnie 1918—1948*, składanka towarzysząca wystawie, tekst — Krzysztof Urbański, opracowanie graficzne — Zbigniew Kurkowski, Obj. 0,35 ark. wyd., nakł. 450 egz., druk KZG.

Plakaty

— *80 lat Muzeum Narodowego w Kielcach. Wystawy jubileuszowe: Nabytki z lat 1984—1988, Malarstwo Marianny Wiśnios*,

projekt — Waldemar Oleszczak, format B2, druk RSW;

— *Ruch robotniczy na Kielecczyźnie 1918-1948*, projekt Zbigniew Kurkowski, format B2, druk KZG.

Ponadto ukazały się 3 afisze, zaproszenia (3 na wystawy i 1 na obchody jubileuszowe, łącznie 2600 egz.) oraz 7 druków innych, m.in. wspomniany już ekslibris *30 lat Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku* w trzech wersjach kolorystycznych.

IV. ZBIORY — GROMADZENIE, PRACE KONSERWATORSKIE I NAUKOWE

1. GROMADZENIE ZBIORÓW

Częściowo zmienił się skład muzealnej komisji zakupów. Komisja zebrała się na pięciu posiedzeniach (dwa wyjazdowe), na których rozpatrzyła zakupy eksponatów dla muzeów kieleckiego okręgu muzealnego.

NABYTKI MUZEUM NARODOWEGO W KIELCACH

Nazwa działu	Zakup	Inne formy wpływu
Archeologia	—	153
Etnografia	24	6
Gabinet Numizmatyczny	2	14
Gabinet Rycin	23	5
Historia	9	49
Malarstwo i Rzeźba	10	12
Militaria	19	—
Przyroda	—	9
Rzemiosło Artystyczne	71	2
Muzeum Henryka Sienkiewicza	1	189
Muzeum Lat Szkolnych St. Żeromskiego	—	9
Pracownia konserwacji zabytków	—	1
Łącznie	159	449

Uwagi: Rubryka „zakup” uwzględnia tylko muzealia zapłacone i zarejestrowane w księdze wpływów w roku 1988. Nie wliczono obiektów zaakceptowanych do zakupu, lecz nie zapłaconych w tym roku, nie będących więc własnością muzeum.

Inne formy wpływu to dary od osób prywatnych, przekazy od instytucji, a także materiały (obiekty) znajdujące się już w magazynach muzealnych, uznane obecnie za muzealia.

Stan zbiorów muzeum na dzień 31 grudnia 1988 roku — 72 043 obiekty.

Biblioteka. W 1988 roku biblioteka muzealna wzbogaciła się o 809 książek, 107 tytułów czasopism, 113 katalogów muzealnych oraz 8 map. Nabytki te zostały skatalogowane. Biblioteka wypożyczyła 1854 pozycje wydawnicze, z czego 1650 egzemplarzy pracownikom muzeum. Z księgozbioru skorzystały 124 osoby spoza muzeum.

Pracownia fotograficzna kontynuowała prace związane z uzupełnianiem zaległej dokumentacji fotograficznej muzealiów i na bieżąco dokumentowała nowe nabytki. Sporządzono 1312 negatywów, 2640 pozytywów i opisano około 10 000 kart katalogowych i fiszek. Ponadto fotografom spoza muzeum zlecono wykonanie fotografii 1525 muzealiów.

Ruch muzealiów był mniejszy niż w 1987 roku. W celach wystawienniczych przyjeżdżało do muzeum 511 eksponatów, a wypożyczono do innych muzeów 340. Do konserwacji w specjalistycznych pracowniach skierowano 121 grafik.

Inwentaryzację muzealiów przeprowadzono zgodnie z planem w następujących działach i oddziałach muzeum: Malarstwa i Rzeźby, Rzemiosła Artystycznego, Gabinetecie Numizmatycznym, Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego oraz dodatkowo, z uwagi na dłuższy wyjazd kierownika, w Dziale Militariów. Skontrolowano również wypożyczenia biblioteczne.

2. KONSERWACJA ZBIORÓW

Muzealna pracownia zakonserwowała 4 obrazy, 7 ram zabytkowych, XVIII-wieczny sekretarzyk oraz 2 wyroby z terakoty. Prowadzony był nadzór konserwatorski nad muzealiami wypożyczanymi z muzeum do celów ekspozycyjnych i konserwowanymi na zlecenia oraz nad pracami budowlanymi prowadzonymi w zabytkowych budynkach muzealnych. Pracownia wykonała również szereg prac technicznych niezbędnych dla właściwego eksponowania niektórych obiektów.

W specjalistycznych pracowniach kontynuowano prace zlecone w latach poprzednich nad

konserwacją XVII-wiecznego kobierca z herbem Ogończyk i tapiserii *Aleksander Wielki przyjmujący hold*, makaty sułtańskiej i kilimu z przełomu XVIII i XIX wieku, makaty i litografii z XIX wieku oraz mezzotinty i pięciu XVI- i XVII-wiecznych pergaminów. Zlecono konserwację 121 grafik, z których większość to litografie wykonane według rysunków Napoleona Ordy z *Albumu widoków historycznych Polski*.

3. PRACE NAUKOWE

Oprócz wymienionych już wyżej wydawnictw pracownicy muzeum przygotowali do XVI i XVII tomu „Rocznika Muzeum Narodowego w Kielcach” 9 artykułów, w tym m.in. recenzje i omówienia wystaw, prace dotyczące teorii sztuki i historii regionalnej, „Kronikę muzealną 1987”. Ponadto dla wydawnictw pozamuzealnych przygotowano 8 drobniejszych informacji oraz dwa artykuły: Elżbiety Jeżewskiej — *W kręgu ekspresjonizmu i blisko niego. Wystawa prac Karla Schmidta-Rottluffa w MN w Kielcach* dla periodyku „Muzealnictwo” i Eugenii Fijałkowskiej — *Baza surowcowa dla ceramiki Sandomierza z uwzględnieniem wczesnego średniowiecza* wydrukowany w „Pracach IHKM PAN” we Wrocławiu.

W związku z 70. rocznicą odzyskania niepodległości w pałacu kieleckim odbyła się sesja naukowa zatytułowana *Szlakiem I Brygady*, nawiązująca do omówionej wcześniej wystawy. Przedstawiono na niej siedem referatów:

- Krzysztof Urbański *I wojna światowa na Kielecczyźnie*;
- Jan Główka *Kronika Tadeusza Szymona*

Włoszka źródłem do dziejów Kielc (1914—1916, 1919);

- Tadeusz Kosiński *Plany powstańcze Józefa Piłsudskiego w sierpniu 1914 r.*;
- Lidia Michalska-Bracha *Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego w pałacu pobiskupim w Kielcach*;
- Grzegorz Krogulec *Godła wojskowe na czapkach Legionów Polskich*;
- Andrzej Kubera *Materiały do dziejów Legionów Polskich w zbiorach Działu Historii Muzeum Narodowego w Kielcach*;
- Alicja Pasieka *Materiały do dziejów Legionów Polskich w zbiorach Państwowego Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie*.

Referaty Tadeusza Kosińskiego i Lidii Michalskiej-Brachy w zmodyfikowanej formie są publikowane w tym tomie „Rocznika”. Projekt wydania całości materiałów z sesji w formie oddzielnej pozycji ze względów finansowych nie miał szans realizacji.

Obchody rocznicy odzyskania niepodległości spowodowały zaangażowanie się pracowników Działu Historii w regionalną działalność oświatową i naukową. Brali oni udział w nagrywaniu audycji radiowych, prowadzeniu konkursu szkolnego, sesji popularnonaukowej organizowanej przez NOT i obozu naukowego dla studentów WSP. Przeprowadzili również kwerendy źródłowe związane z tym tematem, co zaowocowało opracowaniem kilku artykułów do „Rocznika MNKi”.

Wszystkie działy muzeum opracowały łącznie 1328 kart katalogu naukowego zbiorów, z czego aż 610 sporządzono dla nabytków numizmatycznych i falerystycznych, 259 dla wyrobów rzemiosła artystycznego.

V. INNE PRACE

- Dokonano ekspertyz 311 dzieł sztuki w związku z wydaniem zezwoleń dla osób prywatnych na ich wywóz za granicę.
- Współpracowano z muzeami zagranicznymi (Winnica USRR, Karl-Marx-Stadt NRD) i krajowymi oraz z różnymi organizacjami, instytucjami itp.

- Do mikrofilmowania skierowano 20 roczników „Gazety Kieleckiej” z lat 1900—1939 (wykonano w połowie), a także zmikrofilmowano jedną księgę wpływów muzealiów i jedną księgę inwentarzową zbiorów Działu Etnografii.
- Wykonywano dokumentację fotograficzną

- z omówionych wcześniej obchodów oraz zdjęcia dla potrzeb wydawnictw muzealnych.
- W związku z ukończeniem remontu skrzydła południowego pałacu we wrześniu i październiku trwała przeprowadzka do niego działów artystycznych muzeum: Malarstwa i Rzeźby, Rzemiosła Artystycznego, Gabinetu Rycin, a także wartowni straży przemysłowej.
 - Nadzorowano działalność muzeów regionalnych.
- Roczne studium podyplomowe muzealnictwa na Uniwersytecie Jagiellońskim ukończyły: Eugenia Fijałkowska i Danuta Krawczyk; studia rozpoczęły dwie inne kierowniczki działów: Anna Kwaśnik-Gliwińska (Rzemiosło Artystyczne) i Elżbieta Jeżewska (Malarstwo i Rzeźba). Kontynuowano szkolenie w zakresie bhp pracowników merytorycznych i administracyjnych muzeum.

VI. PRACE BUDOWLANO-KONSERWATORSKIE

Główne prace prowadzono w zespole pałacowym. Jak już wspomniano, podczas obchodów jubileuszowych wykonawca remontu PEUT EXBUD Kielce przekazał do użytku południowe skrzydło pałacu. W pomieszczeniach magazynowych znajdujących się w tym skrzydle zainstalowano specjalistyczny sprzęt. To samo przedsiębiorstwo zakończyło też remont jednopiętrowego pawilonu usytuowanego na terenie północnego dziedzińca pałacowego. Natomiast kieleckie PKZ-ty ukończyły pra-

ce budowlane i konserwatorskie na elewacji północnej korpusu głównego pałacu i przy dwu wieżach zachodnich (sgraffito, bonie, gzyms ząbkowy), prace budowlane na elewacji południowej oraz remont murów otaczających zespół pałacowy. Kontynuowano również rekonstrukcję polichromii w alkierzach pierwszego piętra pałacu.

Z braku środków budżetowych nie rozpoczęto kapitalnego remontu północnego skrzydła pałacu.

Ryc. 5. Wnętrze jednego z magazynów Działu Rzemiosła Artystycznego w skrzydle południowym pałacu

Ryc. 6. Pawilon z lat 30. XX w. usytuowany na dziedzińcu północnym pałacu, po remoncie prowadzonym na przełomie lat 1987 i 1988

Odnawiana była elewacja budynków muzealnych przy placu Partyzantów i przy tej okazji wprowadzono kolorystykę do trzech herbów znajdujących się nad arkadami.

W zabytkowej siedzibie Muzeum Henryka Sienkiewicza w Oblęgorku przeprowadzono remont kotłowni i instalacji c.o.

VII. ODDZIAŁY MUZEUM NARODOWEGO W KIELCACH

1. MUZEUM HENRYKA SIENKIEWICZA W OBLĘGORKU

Placówka obchodziła w 1988 roku 30-lecie powstania, o czym była już mowa w części „Obchody jubileuszowe”. W tym roku muzeum odwiedziło 51 000 osób, z czego około 80% stanowiła młodzież. Ponad 1000 zwiedzających to uczestnicy wycieczek zagranicznych, m.in. z USA, Chin i Australii.

Pracownicy muzeum zapoznawali z jego zbiorami i działalnością także grupy polonistów i historyków sztuki — pracowników Polskiej Akademii Nauk oraz studentów tych kierunków z różnych krajowych uczelni. Wygłosili również 25 odczytów, przeprowadzili 30 lekcji muzealnych. W muzeum odbyło się kilka seansów filmowych i pokazów multiwizyjnego „Henryk Sienkiewicz”. Premiera tego pięcioekranowego 14,5-minutowego pokazu odbyła się 19 września (patrz dokładne omówienie J. Kuczyńskiego *Audiowizja w wystawiennictwie...*). Nawiązano współpracę z trzema krajowymi

muzeami biograficznymi. Zbiory wzbogaciły się o cztery obiekty zakupione i 25 darów, zdecydowano też o włączeniu do zbiorów 130 fotografii nie zinwentaryzowanych do tej pory. Do biblioteki zakupiono 158 książek.

2. MUZEUM LAT SZKOLNYCH STEFANA ŻEROMSKIEGO

Muzeum, choć zatrudnia tylko jednego pracownika merytorycznego, mgr Kazimierz Zapalową — która jest zarazem jego kierownikiem — prowadziło bogatą działalność naukowo-badawczą i oświatową. K. Zapalowa wygłosiła trzy referaty na sesjach, w kieleckim oddziale Wydawnictwa Łódzkiego złożyła do druku opracowanie *Realia kielecko-sandomierskie w „Urodzie życia” Stefana Żeromskiego* i uczestniczyła w pracach zespołu redakcyjnego „Pism zebranych” Stefana Żeromskiego w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie. Rozpoczęła również przygotowywanie rozszerzonej wersji przewodnika po muzeum.

W ramach działalności oświatowej muzeum zorganizowało 5 lekcji dla maturzystów i 28 dla uczniów szkół podstawowych. Wraz z innymi instytucjami organizowało spotkania autorskie oraz uroczystość „Dzień z Radkami”, na której najambitniejszym uczniom z całej Polski wręczono wyróżnienia i dokumenty o przyznaniu

stypendiów. Opracowano zestaw przezroczy pod nazwą „Ziemia Żeromskiego”.

Muzeum zwiedziło ponad 22 000 osób, tylko o tysiąc mniej niż w 1987 roku, mimo że było zamknięte z powodu remontu od 20 listopada do końca roku.

VIII. MUZEA REGIONALNE

MUZEUM REGIONALNE W PIŃCZOWIE

Muzeum wznowiło działalność wystawieniczą po remoncie zakończonym dopiero 10 września. Przygotowano i otwarto dwie wystawy stałe:

- *Pradzieje Ponięcia* — wystawa prezentująca zarówno muzealia własne, jak i użyte przez inne muzea z Kielc, Krakowa, Warszawy i Wiślicy.
- *Adolf Dygasiński — życie i twórczość* — tę istniejącą już wcześniej wystawę wzbogacano o muzealia własne z dziedziny historii sztuki i etnografii.

Z uwagi na chorobę kierownika przesunięto otwarcie trzeciej wystawy stałej: *Pińczów — historia miasta*.

Zorganizowano trzy wystawy czasowe: *Pińczowska kolej dojazdowa 1923—1926 w fotografii*, *Architektura i krajobraz Ponięcia w fotografii Henryka Poddębskiego* oraz ekspozycję z okazji 70. rocznicy odzyskania niepodległości. Dwóm pierwszym wystawom towarzyszyły ilustrowane informatory opracowane przez Jana Góreckiego. Muzeum zwiedziło 950 osób.

Prowadzone były prace nad katalogiem naukowym zbiorów i kartoteką negatywów. Muzeum otrzymało w darze 4 zabytki archeologiczne, zakupiono jedną akwafortę. Zakonserwowano kilkanaście zabytków archeologicznych. Wygłoszono 21 prelekcji dla uczniów. Trwał remont budynków i obiektów należących do muzeum: dawnej synagogi i lapidarium, zakończono prace budowlane w magazynie w Kozubowie.

MUZEUM REGIONALNE W SZYDLÓWIE

W 1988 roku muzeum wznowiło działalność po ponad rocznej przerwie. W sezonie turystycznym (maj—wrzesień) zorganizowano przy pomocy Muzeum Narodowego w Kielcach stałą ekspozycję (rzemiosło, twórczość ludowa, archeologia, historia II wojny światowej) oraz wystawę numizmatyczną. Wystawę zwiedziło blisko 950 osób. Zakupiono 20 medali, a w sumie zbiory powiększyły się o 182 obiekty, dla których sporządzono karty katalogu naukowego.

MUZEUM REGIONALNE W WIŚLICY

Muzeum to znajdowało się nadal w fatalnych warunkach lokalowych w piwnicach wiślickiego domu kultury. W 1988 roku w zakresie wystawiennictwa wzbogacono jedynie istniejącą już ekspozycję zabytków archeologicznych. Uzupełniano kartotekę zbiorów. Pozyskano jeden dar, a do biblioteki przybyło 19 woluminów. Studenci ASP w Krakowie zakończyli konserwację czterech płaskorzeźb romańskich i jednej rzeźby. Wygłoszono jeden odczyt, przeprowadzono 22 lekcje muzealne. Muzeum zwiedziło blisko 2400 osób.

MUZEUM REGIONALNE IM. GEN. ZYGMUNTA BERLINGA W SKARŻYSKU-KAMIENNEJ

Zbiory muzeum powiększyły się o 127 muzealiów, z czego 30 zakupiono. Szczególnym nabytkiem był kuter torpedowy typu 664 sprowadzony do Skarżyska po przeszło rocznych staraniach. Zbiór liczył już 5363 obiekty, z czego tylko 30 nie znajdowało się na ekspozycji.

Muzeum odwiedziło 51 000 osób. Dla 3000 uczniów przeprowadzono 140 lekcji.

W związku ze słabym zaawansowaniem prac nad naukowym opracowaniem zbiorów przyjęto dodatkowo jednego pracownika. Pod koniec roku opracowanych naukowo było tylko 2870 obiektów.

Muzeum powiększyło swoją siedzibę dzięki zajęciu drugiego dworku po opuszczeniu go przez bibliotekę. Był on już częściowo użytkowany przez muzeum; uzyskane obecnie pomieszczenia przeznaczono na pracownię fotograficzną.

MUZEUM WALK PARTYZANCKICH
NA KIELECCZYŹNIE W JÓŹWIKOWIE

To niewielkie muzeum, a właściwie izba pamięci znajdująca się w budynku szkolnym, posiadało pod koniec 1988 roku tylko 146 obiektów zabytkowych. W omawianym roku przybyło 10 muzealiów, z których 4 zakupiono. Zatrudniony był jeden pracownik merytoryczny, będący zarazem kierownikiem, oraz osoba do obsługi sal.

Ekspozycję odwiedziło prawie 1000 osób.

Liljeta Wienboicku